Inhuldigingstoespraak – Uitvoerende Burgemeester van Overstrand

Inhuldigingsvergadering van die Raad · 19 November 2026 · Munisipale Ouditorium, Hermanus

1. Opening en erkennings

Speaker, [uittredende Uitvoerende Burgemeester], Uitvoerende Onderburgemeester, Munisipale Bestuurder, raadslede van elke party, geëerde gaste en — bowenal — die inwoners van Overstrand.

Goeiemôre. Molweni. Good morning.

Ek staan hier met nederigheid. Net meer as twee weke gelede, op 4 November, het die mense van hierdie streek gaan stem en hul vertroue in ons geplaas. Vandag aanvaar ek daardie vertroue, en daarmee saam 'n verantwoordelikheid wat ek nie ligtelik opneem nie.

Aan elke kieser wat in 'n tou gestaan het — of u vir my gestem het of nie — baie dankie. U het u deel gedoen. Nou is dit ons beurt om ons deel te doen.

Ek wil my voorgangers bedank vir hul jare van diens aan hierdie munisipaliteit. Leierskap in plaaslike regering is veeleisend en dikwels ondankbaar, en ek respekteer die werk wat gedoen is.

Aan die amptenare van Overstrand Munisipaliteit: julle is die mense wat die water laat vloei, die ligte aan hou en die paaie oop hou. Verlede boekjaar het Infrastruktuurdienste alleen **meer as 91 000 uitroepe** afgehandel, met 'n span van minder as 300 mense. Ek weet waartoe julle in staat is. Ek is trots om julle te lei.

Ek wil ook die **oud-lede van die Overstrand Junior Stadsraad** verwelkom wat vandag hier by ons is. Julle is die bewys van wat daardie program vir hierdie streek beteken het, en ek gaan julle hulp vra wanneer ons dit vir 'n nuwe geslag terugbring.

En aan my vrou, Mary-Anne, en ons seuns, Hunter en Clinton: dankie dat julle my deel met vyftien wyke en duisende inwoners. Niks

hiervan is moontlik sonder julle nie.

> *[Sprekersnotas — brei in u eie woorde uit:]*
> *Hunter: sy klas se ervaring van 'n pa in die politiek*
> *Clinton: die politieke vriendskappe wat hy gesluit het*
> *Mary-Anne: haar nuwe, opregte belangstelling om by verkiesings betrokke te wees*

2. Waarom ek dien

Hermanus is al 25 jaar my tuiste. Ek het hier aangekom as 'n jong man van 25, nadat ek my besigheid in Bloemfontein verkoop het, en my eerste besigheid in Hermanus begin met min meer as baie hoop. Oor die jare het ek 'n klein avontuuronderneming hier tot 'n nasionale maatskappy laat groei. Ek het gastehuise bedryf, en toe 'n hotel. Ek was voorsitter van die sakekamer, Hermanus Toerisme, Kleinmond Toerisme en die Walviskus-sakeforum.

Ek het nie in 2021 politiek betree vir 'n salaris of 'n titel nie. Ek het dit betree omdat ek glo dat die vaardighede wat 'n besigheid bou — beplanning, dissipline, verantwoordbaarheid vir elke rand — hoort in die manier waarop ons ons dorpe bestuur.

Vyf jaar lank as Burgemeesterskomiteelid vir Infrastruktuurdienste het ek geleer wat onder ons strate lê: die pype, die pompe, die reservoirs, die stormwaterkanale. Ek het geleer dat die belangrikste werk wat 'n munisipaliteit doen dikwels onsigbaar is — totdat dit faal.

Dit is die lens wat ek na hierdie amp bring. **'n Munisipaliteit is nie 'n politieke verhoog nie.** Dit is 'n dienslewering-organisasie, en sy kliënte is u.

3. Wat u vir ons gesê het

Hierdie veldtog is nie uit 'n kantoor bedryf nie. Dit is bedryf uit sitkamers, kerksale, plaasstoepe en straathoeke.

Ek het saam met die bejaardes in Zwelihle gesit oor tee en koek. Ons het die inwoners van Onrus Manor ontmoet, wat beter ingelig

was as baie politici wat ek ken. Ons het huisvergaderings in Voëlklip en Vermont gehou. Ons het saam met die mense van De Kelders deur Stanford's Cove gestap. Ek het deur elke straat in baie dorpe en voorstede gery, soos Fisherhaven. Ek het deur Gansbaai gery saam met inwoners wat my wou wys, nie net vertel nie, wat verkeerd is. Ons het met die Pringlebaai-belastingbetalers gesit vir 'n moeilike en eerlike gesprek. Ons het saam met die boere van Baardskeerdersbos en die Strandveld gestaan. In die maande voor hierdie verkiesing het ek **sowat 240 vergaderings** bygewoon met duisende inwoners regoor Overstrand, wat my na hul huise, sale en gemeenskappe genooi het. Daardie gesprekke het my vir vandag voorberei. Wat ek daarin geleer het, en wat u vir my gesê het, sal by my bly en lei hoe ek die volgende vyf jaar regeer.

En oral waar ek gegaan het, het ek dieselfde boodskap in verskillende aksente gehoor: *ons is lief vir hierdie plek, maar ons het nodig dat dit beter werk.*

Baie van u was eerlik genoeg om te erken dat ons dit goed het hier, in vergelyking met groot dele van ons land. Maar u was net so duidelik oor iets anders: **ons kan nie bekostig om agteruit te gaan nie.**

Ons het water nodig wat nie wegsyfer voordat dit ons krane bereik nie. Paaie wat nie oorstroom wanneer dit reën nie. Huise wat ons kinders werklik kan bekostig. Elektrisiteit waarop ons kan staatmaak. Werk wat ons jongmense hier hou. En 'n munisipaliteit wat luister — nie een keer elke vyf jaar nie, maar elke week.

Dit is die mandaat. Laat ek u dus vertel hoe ons dit gaan nakom.

4. Die kritieke sake — en hoe ons dit gaan oplos

Laat ek van die begin af eerlik met u wees: **daar is geen kitsoplossings nie.** Baie van hierdie probleme het oor dekades opgebou, en hulle sal nie in een begrotingsiklus of een termyn verdwyn nie. Wat ek wel kan belowe, is dat ons nou begin, koers hou,

en hulle geleidelik onder beheer kry. Dit is langtermynwerk, en ons gaan dit behoorlik doen.

Water: herstel wat ons het, verseker wat ons nodig het

Ons eerste prioriteit is water. Kom ons begin met wat ons goed doen: in die nasionale Blue Drop-assessering is Overstrand aangewys as die **beste presterende waterdiensteowerheid in Suid-Afrika**. Die gehalte van ons drinkwater is nie die probleem nie. Die pype wat dit vervoer, is. Te veel daarvan gaan verlore deur verouderde pype — op pad na ons reservoirs, en weer op pad na u huise. Elke liter wat lek, is water waarvoor ons betaal het om te suiwer en te pomp, en water wat ons in 'n droë jaar nie kan bekostig om te verloor nie.

Daarom sal hierdie administrasie **begroting oormerk vir 'n groot pypvervangingsplan en reservoir-opgraderings**, en begin met die lyne wat die meeste faal. Die infrastruktuurverslag wat elke jaar voor die Raad dien, sal nie meer bloot genotuleer en geliasseer word nie. Dit sal ons werkplan word.

Vir die lang termyn het ons die uitvoerbaarheidstudie vir ontsouting vir Groter Hermanus begin. Laat ek duidelik wees oor wat dit beteken: **dit is stap een.** Geen aanleg sal gebou word, en geen geld bewillig word nie, sonder 'n volledige en deursigtige besluit van hierdie Raad — een wat die koste vir elke huishouding opweeg.

Stormwater en paaie: een happie op 'n slag

Op byna elke openbare vergadering het stormwater ter sprake gekom. Inwoners in Fisherhaven, Sandbaai, Gansbaai en elders kyk jaar na jaar hoe dieselfde strate oorstroom. Sommige van daardie projekte het veels te lank op die agterste plaat gestaan.

Ons het reeds die stormwaterbegroting verhoog. Nou sal ons die **instandhoudingskapasiteit by die bekende brandpunte moet verdubbel** en die skoonmaakprogram versterk, want 'n skoon drein in Oktober voorkom 'n oorstroomde huis in Junie. Soos ek in Fisherhaven gesê het: **ons gaan hierdie olifant een happie op 'n**

slag eet.

(Opsioneel) Op ons paaie sal ons **aanhou druk plaas op die provinsie oor die R43**, insluitend veiliger kruisings soos by Lynx en die R43 in Vermont. En ons sal bou vir mense, nie net vir motors nie, met wandelpaaie, fietsroetes en toeganklike sypaadjies vir ons bejaardes en inwoners met gestremdhede. 7de Straat in Voëlklip het ook 'n blywende oplossing nodig — dit is al vir verskeie burgemeesters voor my 'n hoofpyn.

Behuising: 'n tuiste vir die volgende geslag

Ons huidige benadering tot behuising is nie volhoubaar nie, en dit laat 'n groot deel van ons gemeenskap uit. Onderwysers, verpleegsters, polisiebeamptes, jong professionele mense en jong gesinne **verdien te veel vir 'n gesubsidieerde huis en te min vir 'n huis teen markprys.**

Die getalle in ons skole vertel ons dat Overstrand baie jonger is as wat mense aanneem. As ons nie vir daardie jongmense beplan nie, sal hulle vertrek. Hierdie Raad sal behuising heroorweeg — binne die wet, maar met vernuwende denke — insluitend goed geleë grond vir eerste kopers, vennootskappe met ontwikkelaars, en vinniger beplanningsgoedkeurings vir die gapingsmark.

Elektrisiteit: betroubare krag vir dorp en plaas

Toe Eskom se infrastruktuur in Gansbaai en die landelike Overstrand misluk het, het **byna 6 000 inwoners ons petisie geteken**, en ons het dit na nasionale ministers geneem. Sommige plase was ses weke sonder krag. Dit kan nie normaal wees nie.

Ons sal aanhou om Eskom aanspreeklik te hou waar dit ons inwoners direk voorsien, en ons sal in ons eie netwerk belê sodat die gebiede wat ons voorsien sterk bly.

Ekonomie en werk: oop vir besigheid, oop vir almal

Toerisme is ons hartklop, maar dit kan nie ons enigste een

wees nie. Ons boere is die ruggraat van die landelike ekonomie, en ek het my daartoe verbind om elke kwartaal met boerderygemeenskappe te vergader. Ons vissery-, akwakultuur- en perlemoensektore is die blou ekonomie van hierdie kus. Ek het 'n vergadering met die nasionale Minister verantwoordelik vir visserye aangevra, en elke sektor sal 'n plek by daardie tafel hê.

In ons townships sal ons **ekonomiese korridors en houer-handelspersele** uitrol, sodat kleinhandelaars vanaf behoorlike, veilige en gediende persele kan werk.

Ons sal ook voorberei vir die **groei van korttermynverhuring**. Gastehuise en Airbnb is nie die probleem nie. Die druk wat hulle op gedeelde dienste plaas — water, vullis, paaie — is, en ons verordeninge moet byhou.

Veiligheid, die bejaardes en ons jongmense

'n Dorp is net so sterk soos sy mees kwesbare inwoners. **Ons bejaardes het baie meer aandag nodig** as wat hierdie munisipaliteit hulle gegee het. Gemeenskappe soos Zwelihle, wat geweldig gegroei het, het oop ruimtes en 'n gemeenskapsfasiliteit nodig wat 'n gevoel van samehorigheid herstel — en ek is van plan om daardie aanbevelings van ons gemeenskappe uit te voer.

Ons sal hand aan hand werk met die **SAPD, buurtwagte en die private sekuriteitsektor**, en ons eie wetstoepassing versterk. En met die feesseisoen net weke weg, sal ons strande, getypoele en oop ruimtes gereed wees — skoon, veilig en goed versorg. Ek moet erken dat die fasiliteite by die meeste van ons strande regoor Overstrand nie op standaard is nie. Hulle sal dalk nie almal hierdie seisoen herstel word nie, maar hulle het dringende aandag nodig.

Ons omgewing: die rede waarom mense kom

Die fynbos, die kranse, die walvisse en die strandmere is nie versiering nie. Hulle is ons ekonomie en ons erfenis. Ons sal ons bome en groen gordels beskerm, met belastingbetalersverenigings

aan langtermyn-omgewingsplanne werk, en ondersoek instel na die vermindering van enkelgebruik-plastiek op 'n manier wat wettig en prakties is. Die Fernkloof-natuurreservaat, en die funksies en rol van die Fernkloof-adviesraad, moet ook heroorweeg word. Ons gemeenskap moet die voortou neem waar ons tekortskiet, hetsy in mannekrag of in vermoë. Ons gemeenskappe wil betrokke wees, en ons moet daardie proses makliker maak.

5. Hoe ons gaan regeer

Geen van hierdie oplossings sal werk as die manier waarop ons regeer dieselfde bly nie. **Laat ek dus vyf beloftes maak** oor hoe hierdie kantoor gaan werk.

Eerstens, openheid. Raadsvergaderings behoort aan die publiek, tog weet te min inwoners selfs wanneer hulle plaasvind. Ons sal vergaderingsdatums duidelik en lank vooruit bekendmaak. Ek sal die Speaker vra dat elke Raads- en Wykskomiteevergadering uitgesaai word, sodat u self kan sien hoe besluite oor u geld geneem word. Ek sal ook versoek dat **die Raad self reis.** Op gereelde tye sal ons Raadsvergaderings in die groter Gansbaai-gebied en in die groter Kleinmond- en Bettysbaai-gebied hou, sodat regering na die mense toe kom, en nie net andersom nie.

Tweedens, toeganklikheid. Ek sal nie van agter 'n lessenaar lei nie. **Een keer per maand sal ons 'n Publieke Dinsdag hou** in 'n ander Overstrand-dorp, waar enige inwoner kan kom en 'n saak direk kan opper. Huisvergaderings, wandelbesoeke en terreinbesoeke sal voortgaan. As u my nooi, sal ek kom.

Derdens, 'n administrasie wat bemagtig is om te lewer. Te dikwels dra amptenare verantwoordelikheid sonder die gesag om op te tree. Ons sal die munisipale organogram in sy geheel hersien, sodat die mense naaste aan die probleem dit kan oplos. Ons sal ook kyk na 'n stelsel om **die administrasie te desentraliseer**, sodat dienste en besluitneming nader aan elke dorp kom, binne die begroting wat ons het. En ons sal aanhou om die Collaborator-stelsel

te gebruik, sodat elke klagte 'n verwysingsnommer kry en elke vertraging nagespoor kan word.

Vierdens, integriteit. Elke rand in hierdie munisipaliteit behoort aan die inwoners. Ek is van plan om sakekamers en ander organisasies na 'n voorbegrotingsbespreking te nooi. Ja, die konsepbegroting sal oop wees vir openbare deelname, maar teen die tyd dat ons daardie stadium bereik, behoort ons en die publiek reeds te verstaan wat die begroting wil bereik.

Vyfdens, openbare deelname — en hierdie een het ons almal nodig. By elke vergadering wat ek tydens hierdie veldtog bygewoon het, of daar vyf of vyfhonderd mense in die saal was, het ek dieselfde vraag gevra: wie hier het al deelgeneem aan die GOP, die begrotingsproses, die Ruimtelike Ontwikkelingsraamwerk, of enige van die Raad se openbare prosesse? In 'n vol saal was dit selde dat meer as **twee of drie hande opgegaan het.**

Dit is nie kritiek nie. Dit is 'n uitdaging — aan die munisipaliteit en aan elke inwoner. Ons sal alles in ons vermoë doen om deelname makliker, duideliker en meer toeganklik as ooit tevore te maak. Die uitsaai van ons Raads- en Wykskomiteevergaderings is een so 'n stap. My hoop is dat dit die werk van hierdie Raad tot in u huis bring, sodat ingeligte wees nie meer daarvan afhang of u in die saal is nie. Maar **deelname is 'n tweerigtingstraat.** Die kennisgewings sal nie vanself in die gemak van u sitkamer aankom nie. Dit beteken om die munisipale webwerf na te gaan, die plaaslike koerante te lees, by u wykskomitee aan te sluit, en na die vergaderings te kom waar besluite geneem word.

Die planne wat u belasting en u dorp vorm, is oop vir u insette. Ek moedig u aan om daardie reg te gebruik. **'n Ingeligte gemeenskap is 'n sterker gemeenskap** — en 'n sterker gemeenskap maak 'n beter munisipaliteit.

Ek sal met elke raadslid in hierdie raadsaal saamwerk, ongeag hul party. **Die slaggat in u straat het nie 'n politieke kleur nie.** Die oplossing behoort ook nie een te hê nie. Gemeenskappe wat wil help

— soos dié wat Swallow Park herstel het — sal 'n munisipaliteit vind wat ja sê, nie een wat in die pad staan nie.

Aan my mede-raadslede, en veral ons wyksraadslede: **ek wil 'n uitdaging aan ons almal stel.** Inwoners moet ons toeganklik en ontvanklik vind. Wanneer iemand na ons uitreik, verdien hulle 'n antwoord wat respekvol is, en 'n antwoord wat vinnig kom. Ek sal van voor af lei in 'n nuwe era van dienende leierskap, en ek vra elkeen van julle om by my aan te sluit.

Maar respek moet in albei rigtings loop. Om 'n dienende leier te wees, beteken nie dat mishandeling deel van die werk is nie. Ons sal altyd luister, selfs na harde kritiek, maar ons sal nie disrespek duld nie — nie teenoor raadslede nie, en nie teenoor die amptenare wat u dien nie. Ek vra ook inwoners om te onthou dat daar agter elke titel 'n mens is. **Ons sal foute maak.** Wanneer ons dit doen, sal ons dit erken en regstel. Al wat ons in ruil vra, is dieselfde hoflikheid wat ons belowe om aan u te gee.

6. Ons eerste 100 dae

Beloftes is maklik op inhuldigingsdag. Daarom wil ek u **verbintenisse gee waaraan u my kan meet** teen die einde van Februarie.

Binne die eerste 100 dae sal ons:

1. **Die eerste Publieke Dinsdag hou** en die volle jaar se kalender van Raadsvergaderings bekendmaak.
2. **Die versoek ter tafel lê om alle Raads-, Burgemeesterskomitee- en Wykskomiteevergaderings uit te saai.**
3. **'n Waterverlies- en pypvervangingsplan aan die Raad voorlê**, met die swaarste geraakte lyne geïdentifiseer en geprioritiseer.
4. **Die stormwater-brandpuntprogram voltooi** by bekende

probleemplekke voor die winterreëns.

5. **Die hersiening van die organogram begin** en uitstaande delegasies wat dienslewering ophou, afhandel.
6. **Voorbereidings vir 'n behuisingsindaba begin** met ontwikkelaars, banke en jong inwoners oor die gapingsmark.
7. **Die eerste kwartaallikse boere-byeenkoms hou** met ons boerderygemeenskappe, as die begin van 'n vaste kwartaallikse verbintenis.
8. **Die blou-ekonomie-sektore saam met die nasionale regering bymekaarbring.** Daarom het ek ook Minister David Maynier genooi om direk van ons visserygemeenskappe en -sektore te hoor oor die uitdagings wat hulle regoor Overstrand in die gesig staar.
9. **Gesprekke met die Nasionale Minister van Openbare Werke en Infrastruktuur begin oor die hawens van Hermanus en Gansbaai.** Ek gaan nie voorgee dat hierdie een maklik is nie. Maar ons hawens is te belangrik vir ons visserygemeenskappe, ons ekonomie en ons toerisme om in die lug te hang. My doel is 'n ooreenkoms waarvolgens hierdie munisipaliteit die nasionale departement kan help om dit te versorg en te bestuur, en ek wil daardie gesprek so gou moontlik begin.
10. **Die proses begin om die Junior Stadsraad te hervestig.** Ek het met 'n aantal van ons hoërskoolhoofde gepraat, en hulle is almal ten gunste daarvan. Ons jongmense verdien 'n werklike stem in hoe hul dorpe bestuur word, en 'n plek om te leer wat openbare diens beteken.
11. **Met die Minister van Binnelandse Sake werk aan 'n Binnelandse Sake-kantoor vir Hermanus.** Dit sal nie 'n maklike taak wees nie, en ek maak geen beloftes oor hoe vinnig dit kan gebeur nie. Maar inwoners behoort nie buite die dorp te moet reis vir 'n ID of 'n paspoort nie, en ek glo ons gemeenskap het dit nodig.
12. **'n Veilige, skoon feesseisoen lewer** op ons strande en in ons

dorpe.

13. **Deur die lessenaar vir Plaaslike Ekonomiese Ontwikkeling 'n lys van plaaslike bouers saamstel.** Dit sal bouers in Overstrand insluit wat die regte kwalifikasies en registrasies het om aan bouvereistes te voldoen. Elkeen wat nuwe bouplanne indien, sal die lys ontvang, sodat hulle plaaslike bouers kan kies of vir kwotasies kan nader. Wanneer ons in Overstrand bou, laat ons met Overstrand-besighede bou.
14. **Ons regsafdeling vra om 'n standaard-medebestuursooreenkoms vir munisipale grond op te stel.** Te dikwels het ek gesien hoe gemeenskapsgroepe en organisasies maande, selfs jare, wag vir 'n medebestuursooreenkoms op 'n stuk munisipale grond. 'n Standaardooreenkoms sal diegene wat vir ons ruimtes wil sorg, in staat stel om baie gouer te begin.
15. **'n Overstrand Welsynskomitee stig.** Dit sal ons dierewelsyn- en ander welsynsorganisasies in een struktuur saambring, vir beter samehorigheid tussen hulle en 'n sterker werksverhouding met die munisipaliteit.

Dit is maar enkele van die 100-dag-doelwitte wat ek vir myself en vir ons Raad gestel het.

Oor 100 dae **sal ek weer voor u staan en terugrapporteer** oor elkeen daarvan — wat ons voltooi het, en wat nie.

7. Afsluiting

Speaker, inwoners van Overstrand: **verandering in Overstrand is onvermydelik.** Ons dorpe groei, ons het meer jongmense en meer ouer inwoners as ooit tevore, en die druk op ons infrastruktuur styg elke jaar. Die vraag is nie óf ons gaan verander nie. Dit is of daardie verandering ten goede sal wees, en of dit almal sal insluit — die pensioenaris in Onrus, die vissermanne en -vroue van Hawston, die boer in die Strandveld, die jong gesin in Zwelihle en die gegradueerde wat huis toe wil kom.

Ek glo dit kan. Ek glo 'n munisipaliteit kan bestuur word met **die dissipline van 'n besigheid en die hart van 'n gemeenskap.** En ek glo die mense van hierdie streek, van Rooi-Els tot Baardskeerdersbos, het nog nooit die wil kortgekom nie. Wat hulle kortgekom het, is 'n munisipaliteit wat teen hul pas beweeg.

'n Visie vir Overstrand

Laat ek u dus vertel wat ek sien.

Oor vyf jaar sien en droom ek van 'n Overstrand waar die water altyd kom en steeds die beste drinkwater in Suid-Afrika is, die ligte aan bly met veel minder afhanklikheid van Eskom, ons rioolnetwerke en pompstasies opgegradeer is, die strate dreineer en die paaie veilig is. Waar 'n nuwe blik op ons behuisingsopsies beteken dat 'n jong onderwyseres haar eerste huis kan koop in die dorp wat sy dien. Waar een sterk, verenigde toerismeliggaam, gelei deur bekwame mense wat hierdie bedryf ken, ons hele streek bemark, sodat toerisme die hele jaar deur floreer en die voordele elke dorp en elke gemeenskap bereik. Waar ons eens verwaarloosde hawens in ekonomiese kragstasies omskep is. Waar informele handel regoor Overstrand verdubbel het, van ons strande tot ons townships, met elke handelaar op 'n behoorlike plek om handel te dryf. Waar veiligheid 'n gedeelde oorwinning is vir ons gemeenskapsorganisasies, die SAPD en Overstrand Wetstoepassing, wat as een saamwerk. Waar ons natuurreservate en ons omgewing die sorg en aandag kry wat hulle verdien. Waar mense hul munisipaliteit vertrou, omdat my mede-raadslede en ek alles gedoen het wat ons kan om die vertroue van ons inwoners te verdien.

Ons sal dalk nooit die grootste streek in die Wes-Kaap wees nie. Maar saam sal ons die bes bestuurde, die regverdigste — en steeds die mooiste plek op aarde wees om ons tuiste te noem.

Kom ons begin werk. Sterker saam.

Dankie. Enkosi kakhulu. Thank you.